

17444

891.99

U-51

h. T. Ingham
1920

ՅՈՎԱԿԻ ԱՐՆԱՆԿԱՆ

ՀԱՅԻՆ ԵՄԱՆՈՒԹՅԱՆ

Հասարակություն

“ԿԱՎՈՐՈՇ”, Ի

Ե. Պոլիս

Թպագրություն

Ա. ՕՂԱՆԵԱՆ

1920

891.99

Ա-51

ՅՈՎԱԵՓ ՍԻՆԱՆԵԱՆ

199
51

248

ՀՈԳԻՒ ԱՍՈՒՊՆԵՐ

2003

Կ. Պոլիս

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ «ԿԱՎՈՇ»Ի

Տպագր. Ս. ՕԶԱՆԵԱՆ

1920

Handwritten signature or mark in the bottom right corner.

151

1919 - 1920

31791-64

Հ Ե Ծ Ե Ծ Ի Ի Ն

ՆՈՒՆ ԳԵՂԵՍՅԱՆԻ

Ես կը քայլեմ ճամբաներէն ուր երբե՛ք
Մարդ չէ՛ ապրած, վարդ չէ՛ ծաղկած և բընաւ
Արծիւ մ'անգամ այդ եթերէն չէ՛ ճախրած.
Ու չկայ հոն կաթիլ մը ջուր, ուր՝ ծարաւ
Անցորդ մ'եմ ետ երբեք չըսէ՛ք ինծի հէ՛ք...
Չկայ նշոյլ և չկայ հոն Աստուած...:

Անցորդն եմ ես անապատին այդ վայրի,
Փոթորիկն հոն հուր աւազով կը խաղայ.
Կեանքն է ան անապատին այդ թշուա՛ռ.
Թող հողիս հո՛ն արդու մը պէս հեծկրլտայ,
Ո՛չ ոք տեսնէ արցունքըս հիւր ուր կ'այրի
Կեանք մը մատաղ՝ սև վիշտերու մէջ՝ հրսկայ...:

Ձգացումս անապատին մէջ մարի,
Երազըս հոն թող մահանայ բիրտ մահով.
Յոյսըս պատրանք, և հողիս՝ հոն սև հաղնի,
Խաչուի սէրըս, մարմինըս հուր աւազով
Ատրուշանի ինկող զոհի պէս այրի,
Ես չեմ ուզեր, ո՛չ յաղթանակ, ո՛չ դափնի...:

ԱՆԴՐԱՆԻԿԻՆ

Տըւէ՛ք ինծի Գողթաններէն մի քընար,
Տըւէ՛ք ինծի քընարն աղգիս բաղմալար,
Նոր Վահագնի համար երգեմ երգ մ'այսօր,
Դափնի մ'ըլլայ երգս իր ճախտին փառաւոր:

Խաւար ճամբուն մուտ երկինքին տըլ՛ր լոյս
Քեզի լնծա՛յ բոլոր երգերն իմ հոգւոյս,
Յեղէս ծընար, Յեղրս ծընար, ո՛վ հըսկայ,
Նեմեսիսեան հաղար դափնի քեզ լնծայ:

Քեզի՛ ընծայ, ո՛վ Հայկածին վեհ Տիտան,
Անունըդ միշտ պիտի յիշէ Հայաստան,
Եւ պատմութեան էջերուն մէջ ոսկետա՛ռ,
Քանդակելով պիտի պահէ դարէ դա՛ր:

Ս Ի Ր Ա Ր Բ Ո Ւ Ք

Դարձի՛ր, ո՛վ սիրտ իմ, սիրոյ ուկէան,
Որ մէջըդ լողնայ լուսընկայ Լէյլան,
Փըրփուրովըդ ձիւն՝ օժէ՛ մարմինն իր,
Ո՛վ սիրտ իմ, դարձի՛ր Ուկէան մ'անծիր:

Հաղար ծաղիկի զըրախան է Լէյլան,
Թո՛ղ դիս ընտըրէ իրեն պահապուն,
Կը սպասեմ անքուն, հեմ ուզեք ջուր, հաց,
Կը բաւէ քաղցիս համըոյր մը լուտաս:

Դարձիր, ո՛վ սիրտ իմ, վարդաստան մ'անհուն
Ու վառէ՛ ծաղկի լոյսերը փաղփիուն,
Լէյլան գեղգեղէ երգեր քո՛ մէջէն,
Տերեւներդ հողի առնեն աւաչէն:

Դարձի՛ր, ո՛վ սիրտ իմ, հեթանոս մը դուն,
Բաղինները ըլլան կին ու գինետուն:
Զիս խըման ըրէ՛, սիրուհիս՝ շարա՛ր...:
Ըմպեմ, բայց ո՛վ սիրտ, եղի՛ր միշտ պարապ:

Ը Ղ Զ Ա Ն Զ

Ըլլա՛ր, Ըլլա՛ր, ա՛խ կեանքս քուն մը անհուն,
Քո՛ւն՝ որուն մէջ հէքը կ'ըլլայ մերթ արքայ...
Նւ մերթ արքան կ'ըլլայ թշուառ մը անտուն...
Ըլլա՛ր, Ըլլա՛ր, ա՛խ կեանքս քուն, կեանքս քո՛

Ըլլա՛ր, Ըլլա՛ր, կեանքս երա՛զ, ա՛խ, երազ...
Երա՛զ՝ որուն մէջ մարդ երբեմն աքըզայ
Կը կարծէ իր բոլոր վիշտերն են մեռած...
Ըլլա՛ր, Ըլլա՛ր, կեանքս երա՛զ, ա՛խ, հրա՛զ...

Կուրծքիս սեղմած քնար մ'անո՛յշ, բազմալար,
Հուրիներու համբոյրներով արբեցած,
Ա՛խ, հիւսէի երջանիկ սէր ու քերթուած...

Խաչն այս մարմար այդպէս թեթեւ կ'ըլլար, Յէ՛ր,
Երազին մէջ միայն շէնչողէն վարդեր,
Արշալոյսին՝ փոյթ չէ հոգիս մահանար...

Կ Ը Ս Պ Ա Ս Ե՛ Մ...

Մենաստանիս զրոնակն ամուր փակած ես՝
Ճակատս առած ձեռքերուս մէջ կը խոկամ,
Այ ոչ մէկ ձայն, խուցըս դամբան մ'է կարծես,
Ուր մեռելի պէս դալկացած՝ կը դողամ:

Ա՛խ, իմ յոյսեր, իմ անո՛յշ սէր, երազներ՝
Ապագայի մարմարակերտ զըղեակիս,
Ըսէ՛ք, ըսէ՛ք, ձեր հերոսին կեանքն ա՛յս էր
Ա՛խ, զիս տարէ՛ք, վարդ անցեալիս, հիւզակիս...

Վերջալոյսի ցոլքերն աղօտ կը մարին
Արտասուքի ծովուն վըրայ արիւնոտ,
Ու ո՛չ մէկ աստղ կ'ելլէ վըրայ կամարին:

Ձեռքերուս մէջ ճակատս առած մահահոտ,
Ես կ'ըսպասեմ անակնկալ այցելու,
Յոյսի մը որ դայ իմ դուռըս զարնելու...

ԱՆՅԻՐ, ԿՈՅՍ

Աշխարհ մութ է, անցի՛ր, կո՛յս,
Սիրտս է մըռայլ, չունիմ լոյս :

Տե՛ս, քընարըս վար ինկաւ,
Ա՛լ համբոյրիդ չեմ ծարաւ :

Գընա՛, սիրէ՛ ա՛լ օտար,
Յանձնէ՛, անո՛ր, սէրդ վար :

Ո՛չ սէր ունիմ, ո՛չ նախանձ,
Եւ ոչ Արեւ ու Աստուած . . .

Լոյսըս ինձմէ հեռացաւ,
Ինկաւ Աստուածն իմ անձկաւ :

Սըգաւորի խուցիս մէջ
Հեծկըրտուքներ կան անշէջ :

Կ'ըղձամ կեանքի գարունէն
Քաղել վարդեր ես նորէն :

Բախտի լուծին տակ անգութ
Պիտի խամբին, ի՛նչ օգուտ . . . :

Սէրըդ սիրով կ'ուզեմ, կո՛յս,
Պահել խորքին մէջն հոգւոյս,

Բայց, կը վախնամ, կը խամբեմ,
Այա՛նչերուն տակ քընարիս . . . :

Ե Ր Ա Ձ Դ Մ Ը

Սենեակին մէջ մինակ՝ բեհեզ մը նուրբ մերկ ուսին
Մահճին վըրայ երկարած՝ ինչպէս ծովուն մէջ լուս,
Ճակատն առած ձեռքին մէջ, մաղերն առկախ ուսել
Լուռ կը դիտէ պատկերն իր՝ հայելիէն լուսեղէն:

Պատկերը մեծ Հիւսիսին հայելիին յանդիման,
Տեսարանէն արբեցած՝ կուտայ իրեն պատասխան,
Շրջադգեստին ծայրէն կարճ ցախեց բուսքը հողանի,
Որուն ի տես ալեւոր սիրտն իսկ կ'ըլլայ պարմանի:

Բամբիչ մ'է ան, ո՛վ Հիւսիս, երգէ՛ երգը բամբուլային
Սրեւն իր մէջ կը չիկնի, ահա՛ կուրծքը ովիչէան,
Ծո՛վ են աչիւրը բոցեղ, ալի՛ք՝ մաղերը երկայն...

Կարենայի՛, ո՛վ հրճուանք, կուրծքին վըրայ թաւշայ
Անէպցած, վերապցած, երազիս հետ մարմնապած,
Սպրիւ կեանքը մէ՛կ վայրկեան, պատրանքներէն մերկաց:

ԿԵՐՏԵՆՔ ՏԱՃԱՐԸ ՄԵՐԻՆ

Կը սիրէի, ի՛նչ սիրով, մի՛ հարցըներ ան երբե՛ք,
Յայնժամ իմ աստղը սիրոյս ունէր քօղեր ամպ ու բալ,
Անապատի մէջ ի՛նչպէս կըրնար սիրել սիրտս աներգ,
Սի՛րտըս՝ որուն էր մարած յուսոյ յետին ճաճանչն ալ:

Հալածական մ'էի ես, հալածական մ'էիր, հէ՛ք,
Բըռնակալի դիւային վըճռով կարմիր, անայլայլ,
Կառափնատուն աքտորուած՝ Հայեր էինք բազմավէրք,
Կառափնատուն՝ սոխակն ուր կուլայ տրցունք, անդայլայլ:

Հոն, ես սէրով մը վերին պաշտեցի քեզ գերդ Սո՛ւրբ Կոյս,
Ձի գո՛ւն, հողի՛ս բուժեցիր, դարմանելով վէրքըս խոր,
Պալատանի տեղ տըլիք արտատուքդ գերայոյդ...

Յուշըդ անջինջ պոռթկալով սիրտն զքեզ պաշտողին,
Հայ արեւին տակ, Մարի՛ս, կ'արձադանդէ երգը նոր...
Կ երտենք տաճարը մերին, ուր սէ՛ր, վրէժ՝ փողփողին...

ԻՆՉՈՒ, ՏԷՐ,

ՊԵՏԱՆ ՊԱՆՏԱՅԻՆ

Մինա՛կ եմ, մինա՛կ, օտար երկրնքին
Ներքեւ թափառող կոյր մուրիկին պէս
Կ'անցնիմ համրաքայլ, տաղեր՝ վըշտակէ՛ղ
Նըժդեհ սըբտիս մէջ կուլա՛ն, կ'արիւնի՛ն... :

Ի զո՛ւր կ'ըսպասեմ յոյսիս երկունքին,
Արեւը շունչէս սառեր է կարծես,
Ա՛լ տաղերն ի զո՛ւր կ'արիւնին սըբտէս,
Զի չարձաղանգած կ'իյնա՛ն, կը մարի՛ն... :

Ո՛ր բերանն բրաւ զիս անխճահար,
Ըսէ՛ք, ո՛ր անդուլթ ձեռքը վատարար
Ծընելէս առաջ արեւըս զարկաւ... :

Զի ծով արցունքիս կարեկցելով դեռ
Թըշուառիս քովէն չո՛ւք մ'անգամ չ'անցաւ,
Ի՞նչու զիս այսքան որբացուցիր, ՏԷ՛ր... :

Ծ Ա Ռ Ի Ն Մ Ա Հ Ը

Պատի մը տակ թողլիքուած,
Ու հոգւոյս պէս մենաւոր
Ծառ մը տեսայ մըրկուած
Աչնան հովէն ահաւոր :

Վերջին տերեւ մը մընաց,
Որ օդին մէջ կը ժըպտեր,
Աւաղ, կայծակըդ յանկարծ
Այրեց ծառը, անւճալթ Տէր :

ՍԵՐՈՅ ՍԵՋ

Կ'ուզեմ ապրիլ, կ'ուզեմ ըմպել մեղրանոյշ
Արքեցումի նեկտարն անհուն, երկնատուր,
Սրբեղ հոգւոյս վէրքերը խոր, տըխրայուշ
Սիրտըս կ'ուզեմ ընել սիրոյ սուրբ մատուռ:

Ու խորանին մօտ ծընրադիր երգել միշտ,
Կոյան երկնային, և երկրային, լուսադէմ,
Մոռնալ անոր հուր զըրկին մէջը անվիշտ
Թէ անհունին մէջ, աննշան, հէք հիւր մ'իմ:

ԱԶԵՐՈՒԴ ՄԷՉ

Ո՛վ կոյս, այսօր ես հրճուանքով մ'անանուն,
Աչերուդ մէջ կը կարդամ կեանք մը անհուն,
Հո՛ն եմ ինկած, կ'ուզեմ մընալ հո՛ն, յաւէ՛տ,
Ու դաշնակել քեզի տաղեր սիրաւէտ:

Սիրտըս կ'ուզեմ պարպել սրտիդ մէջ հրավառ
Սիրտէդ ըմպել անմահական ծո՛վ նեկտար,
Մի՛շտ քեզ երգել, մի՛շտ քեզ հեգել ու մըխալ
Կ'ուզեմ, կ'ուզեմ աչերուդ մէջ մահանալ:

ՆԱՀԱՏԱԿ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐՈՒՆ

Հոգիս ծարաւ աղօթքի,
Կիսակործան տաճարին մէջ ծընրադիր
Կ'աղօթեմ ես, ո՛վ մեռեալներ...:
Ըմբոստացած հոգիէս քէն ու կայծակ
Դաշոյնիս շուրջ կ'աղօթեն...
Տէ՛ր փոխուած են բոլոր վանկերն աղօթքիս
Կ'աղօթեմ ես Վերէժիս, ե՛ս կ'աղօթեմ Վա-
հագնին
Գրնա՛, Իշտար,
Անմահական ջուրը սուրէս պիտ' հոսի,
Ահա, ահա՛ ճշմարտութիւնը կեանքին,
Արիւնն արեամբ պէտք է լուալ
Որ յաղթութիւնն անթերի՝
Վերէժն ըլլայ կատարեալ:
Շիրիմներէն անծանօթ,
Հովերն ահա՛ հուսկ ճի՛շն անոնց կը բերին

— «Կեանքն արիւն է, արիւնն է կեանք,
Վերէժն ոգի մ'աննրւած,
Հայրենիք, Կայծ, Գաղափար,
Կ'իյնան բոլոր հողվար,
Երբ դո՛ւք, սուրբ թողուք վար,
Լոկ շղթաները դաժան
Կ'ողջունեն Մայրն Հայաստան...:»
Մա՛յր, դուն կ'ուզես յարութիւն,
Կեանք, հոգի և փրկութիւն,
Բոլորն յուսա՛, յուսա՛ բոլորը, ո՛վ Մայր,
Կ'ըլլանք արծիւ, կ'ըլլանք զոհ,
Կ'ըլլանք նոխազ հիմերուդ,
Կուտանք քեզի՛ նո՛ր ծընունդ...:
Աստուածներուդ նա՜տաակ,
Վեհ հոգիներն անապալ,
Քո՛ւ երկընքիդ վերայ, Մա՛յր,
Տե՛ս, միացան Արշալոյսիդ զեհափառ...:

ԽԱՄԲԱԾ ՍԻՐՈՅՍ ՄՕՏ

Գերեզմանատան մէջ կը թափառիմ,
Անձանօթ ձեռք մը զիս կը հալածէ,
Շուրջըս պատեր են նոճի ու շիրիմ,
Աւաղ, անոնց տակ սէրըս թաղուած է:

Դողդեղ ձեռքերով քարը տապանին
Կը նետեմ մէկ կողմ, ո՛վ երազ վայրի,
Սէրըս հոն լալով ձեռքը հակատին,
Ծարաւով մ'անհուն ինծի կը նայի:

Բանտուած աչքին եղերերզը լուռ
Սուր սըլաքի պէս կը ծակէ հողիս,
Կ'ըսէ՝ «Մոռցա՞ր զիս, տե՛ս զիրկս է թափուր
Ճակատդ երկարէ սառած շրթունքիս...»

«Մաղերըս դեղին, հասակըս թեղին,
Ու սէրըս զուլալ, յանձնեցի շիրիմ
Օ՛ն, դանկդ փշթէ՛ զարնելով քարին,
Միացի՛ր ինծի, սէրովդդ կ'այրիմ...»

Ես աստանդական աշուղի նրման
Բան մը կ'որոնեմ, աւաղ, անօգուտ,
Տարածուեր են լոկ նոճի՛, գերեզման,
Օ՛, ո՛չ Աստուած կայ, ո՛չ ալ լոյս մ'աղօտ:

* * *

Մենաստանիս մէջ մինակ եմ կրկին,
Երազ մ'եմ տեսեր խամբած սիրոյս մօտ,
Խուցըս չողողեր նըշոյլը լոյսին:
Ես երազեր եմ խամբած սիրոյս մօտ:

* * *

Մարդը զո՛ն մըն է և աշխարհ թատրոն,
Ու Աստուած՝ դահիճ, իսկ սէրը՝ նոխա՛ղ.
Կեանքը՝ տառապանք, երզը՝ հեկեկանք.
Ես՝ թշուառ ճամբորդ յոյսերով ցամքած,
Կ'անցնիմ գլխիկոր արցունքըս բանտած:

ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ԳԻՇԵՐ

Հայկ Կարապետեանի

Յարութեան գիշեր,
Հին ուրախ յուշեր,
Յուշեր հոգեյոյդ,
Այց կուտան հողւոյս:
Փլատակներէն,
Աւերակներէն,
Հողիս ելած դուրս,
Հագեր է սընդուս:

Ու կուտայ ողջոյն
Յուշերուս թրթռուն.
Յուշերս են հիւրեր,
Անցեալս են բերեր:
Ես իրենց ինչ տամ.
Ներկաս չէ փարթամ.
Չունի՞ր ժրպիտ մ'հուր...
Կը մեկնին տրխուր...:

Հողիս միայնակ,
Կուլայ գլխահակ,
Ու կ'իջնէ կըրկին
Իր վիհը մթին...:

Ո՛Վ ԿԻՆ

Ո՛վ կին, ո՛վ կին, նախախորանը սիրոյս,
Վերածնած գեղունիւց հին դարերու,
Աշխարհակալ քանի՞ արքայ արդեօք քու
Սիրոյդ համար լացաւ մինչեւ արշալոյս:

Ա՛խ, քանինե՞ր արդեօք քեզմէ սիրուեցան,
Հուր գրկիւց մէջ արդեօք քանի՞ անբախտներ
Դարձան արքայ, քանզի ողբալիք են յաղթեր,
Քանինե՞ր ալ դըժոխ սէրէդ այրեցան...:

Ըսէ՛, ըսէ՛, քանի՞ պարման ինձ նըման
Արիւնախառն իր արցունքովք օծուած
Իր առաջին սիրոյ սաղմոսն է՛ բերած
Գեղի՛ ընծայ, ո՛ր պաշտելիդ յաւիտեան...:

Ա՛խ, ինձ նըման քանի՛ սիրող կուրծքիդ վրայ
Հիացընոր, բախնքներէդ զոյդ մ'ողկոյզ,
Մութ գիշերէն մինչեւ շէշող արշալոյս
Սէրը մպելով դարձան գիշեր մը արքայ...:

Եւ դուն, անյադ վարարին պէս տըրփալիր,
Քանի՛ սիրող սիրատուդ թեւերուդ
Մէջ քամեցիր, զի այդ հրճուանքն է հոգւոյդ-
Չէ՛ որ զիս ալ համայնքներովդ այրեցիր...:

Բայց ես ի՞նչու, ի՞նչու քեզմէ չի փախայ.
Ոտներուդ մօտ մանկան մը պէս ծընրադիր,
Որ դէպ երկինք կ'ուղղէ անբիծ աղօթքն իր
Գութ՝ հայցեցի, արցունքներով անխընայ...:

Ո՛վ կին, ո՛վ կին, ո՛վ լուսալիբոտ հրեշտակ,
Սամոնայադ թ ո՛վ խաբեբայ, Տալիւա,
Արքայ մ'էի, հիմակ ստրուկ մը դարձայ,
Կամ պըսակէ՛, կամ սպաննէ՛ դա՛հիդ տակ:

ՍՈՂՈՔԻՆ ՈՂԶԱԿԵԶՆԵՐԸ

Չորս ծագերուդ մէջ, Տէր Զօ՛ր, կը շառաչէ խարագան,
Ու ըիւր պատգամ կ'որոտայ Զէքի Ներոնր գազան,
Կը բարձրանան սուր ճիշեր, կ'իջնէ արցունք յորդ, առա՛ւտ
Նոր իսրայէլը կ'անցնի ան աղատէն կառավնատ:

Անթիւ Հայեր յօշատուած, Եփրատին վրայ կը լողան,
Մանեակին մէջ մըթաստուեր կը մահանայ լուսնկան.
«Ալլահ ոյս տա՛յ ձեր սուրին», հրէշ մ'այապէս կ'որոտայ
Սքսորական Հայու թեան վերջին զոհն ալ հան կ'իջնայ...:

Գազաններ դեռ չեն կըրցած Հայու արեամբ արբենալ,
Միաբերան կը գոռան. «Պէտք չէ գըթալ ու մոռնալ,
Ըլլա՛յ մանուկ, ալեւոր, երխտասարդ կամ պարման,
Հա՛րկ է մեռնին շան նըման, հա՛րկ է մեռնին անպայման»:

* * *

Որբատունէդ այս գիշեր ողբը այնքան կ'երկարի,
Չոր կարելի չէ բանաել մէջն երգի կամ բընարի,
Եւ Աստուածն իսկ անկարող, անկարող է կեղծել զայն,
Ողբը՝ որ Հայը կ'ողբայ, մահուան առջեւ, մահաձայն:

Որբատունիդ մէջ, երէկ, համարոյրներով դժբախտ
Անապատէն յափափուած՝ որբերն այսօր՝ բիրտ խուժանն
Արբեցումով կը տանի զէպի վայրը ոճիրին,
Որպէս զի փառքը կերտեն հայաջնման վրճիւրին:

—«Ձէնք, ետիադան, պահ մը թող հանգըտանան, եղբայրներ,
Ես հրճուանքի գերադոյն ծըրսդիրովն եմ այրեր,
Խապուրին մօտ քառասուն Հայեր կապուած թեւ ի թեւ,
Եղբարք, այդ բոցը միայն բրաւ իմ սիրտըս թեթեւ:»

* * *

Որբերուն սղոք այլ եւս լուռ արցունքի էր փոխուած,
Ու մանկական սիրտերէն կ'ելլէր աղօթք մ'առ Աստուած,
Պաղատագին հայցելով օգնութիւնը երկնային,
Անրիժ աղօթքը, աւա՛ղ, չ'յուզեց սիրտը Եանձէին:
Հրէշներն ասոնց լրտելու լացերն անոնց հոգեբեկ,
Կը կըրտէին քաբիւղով զերդ գալիացած չոր եղէգ...
Հրդեհ՝ հրդեհ՝ զիւային, բոցեր, բոցերն են անհուն,
Որոնք երկինք կը ասնին անլուր անէծքը Հայուն...:

Բորենինք բոցին շուրջ բոլորապար կը դառնան,
Ճըճըւանքն Հայ որբերուն կարծելով հովը դաբնան,
Ու կը պարեն, կը պարեն, ու կը պարեն մինչեւ լոյս,
Մինչեւ հուսկ կայծը մարի՝ դուժ խարոյկէն զժոխալոյս...

* * *

Հաղարտոր որբերուն մոխիրներուն վըրայ որբ՝
Վշտահար Մայր մը կուլայ արցունքներով հըրաւորը...:

ՌԱԶՄԵՐԳ

Ոտքի՛, Հայեր, Հայեր, ոտքի՛,
Հայ դիւցազնի սուրով փալլուն
Աղբին կեանքը պահենք կանգուն,
Ոտքի՛ Հայեր, Հայեր, ոտքի՛:
Երկինք, երկիր, դաշտ, անապատ,
Թող սղջունեն Հայը ազատ:
Վահագնօրէն, օ՛ն, խոյանանք
Սուրբերով մերկ, կուրծքով հրապար,
Հայունհինք, սրբոնցէ՛ք վարդ,
Մարտիկներուն ճակարկն գըգուանք:
Ըլլա՛նք Հայեր, մէյմէկ տիւան,
Գոչենք. կեցցէ՛ Մեծն Հայաստան:

Յ'ն, Հայորդիք, յառա՛ջ, յառա՛ջ,
Փառքը արեամբ ձօնենք երկրին,
Մեր արիւնով խրչենք դափնին,
Մընանք աննկնդ, պարտաճանաչ:

Թող ոսկիծող չեփոյն Հայուն
Արձազանգէ՛ հուր, յաղթութիւն:
Ամպերն համայն մարենք, Հայեր,
Որ արշալոյս մ' չտղտղայ
Եւ գայ արեւը հըրաշեայ
Աղատաբէ՛ր, անկախաբեր...:

Պատուով ինանք հոն նահատակ,
Հայկեան զըրօշ մեղի՛ պատանք:

ԱՆՁՐԵՒՈՏ ԳԻՇԵՐ

Բախաստեղծ-հոգի՝

ՕՐ. ԱՐԱՔՍԻ ՊԵՏԻԿԵԱՆԻձ

Ջրմեռուան ցուրտ գիշերին մէջը խաւար
Կ'երգէ անձրեւն իր վշտերդը անդադար ,
Ու իմ հոգիս իր ողբերգին ունկնդիր
Վանդակին մէջ կը հեծկտայ անյարիր :

Ժամացոյցը ժամին հնչեց տառներովու ,
Կէս գիշեր է և արշալոյսն է հեռու ,
Հովը դուռիս առջեւ դերդ շուն կը հաջէ ,
Եւ անձրեւոտ գիշերն հոգիս կը տանջէ :

Կ'երգէ անձրեւն իր վշտերդը անդադար ,
Կուլայ հոգիս անձրեւահար , վշտահար .
Ա՛խ , անձրեւոտ գիշերն հոգիս կը տանջէ ,
Պիտ'ո՞վ արդեօք արշալոյսին դիմ կանչէ :

ՄԿՐՏԻՉ ՊԷՇԻԿՅԱՇԼԵԱՆԻ

Ն.ԿԱՐԻՆ Ա.Ռ.ՋՆԻ

Տե՛ս , կը կարդամ անտիպ տաղերդը ոսկեայ ,
Ո՛վ սուրբ վարպետ , մագաղաթէ ճակտիդ վրայ ,
Ջանոնք սրբախ մէջ կ'արտադրեմ , որպէս զի
Թոխչն երգերուդ արխանիս մէջը սուղի :

Տե՛ս , կը կարդամ զոյգ մ'աչքերդ ալ կիսաշիւ ,
Որոնցմէ մին ունի նայուածք մ'երկնարիւ ,
Որ կը նայի անմահութեան մ'արքանի ,
Իսկ միւս աչքդ ալ զուր մը ժանուան կը նայի :

Առաքեալի այս ի՛նչ տեսք է պաշտելի ,
Չոյգ մ'հրեշտակ միայն չուրջդ կը պակտի :
Կարծես զէմքդ է թարգմանութիւնն հանճարիդ :
Ա՛խ , քանի՞նք քաղցր է զէմքդ անժրպիտ :

Գեղեցիկ Սի՛րտ , գեղեցկացո՞ւց մահր քեզ ,
Եթէ չըբաւ , փոյթ մի՛ ըներ , զի արդ , տե՛ս ,
Գեղեցկօրէն վերածընուած եւ , վարպետ ,
Գովդ է կանգնած քերթող մը նոր , սիրաւէ՛ր :

Հոգի առած քու Ոգիէդ հոգեւոտ ,
Մականուանով միացեր է՛ք ան ու դու ,
Եւ քեզ ատող Սըբբուհները հիմակ
Նոր քերթողին համար կուլան գրելահակ :

Յ Ո Յ Ս

Ո՛վ իմ հողիս, ո՛վ ճամբորդը մութերուն,
Անվերադարձ՝ դուն սըլացի՛ր միշտ հեռուն...:

Հո՛ւն, ո՛վ հողիս, պիտի հագնիս ծիրանի,
Վերածընիս պիտի վիշտէն դուն անվիշտ,
Ծարաւահիւժ շրթներդ բնդեն պիտի միշտ
Նեկտարը, կոյս ստինքներէն հոլանի...:

Դուն հոս որք մ'ես, բայց հոն, հեռո՛ւն, քեզ համար,
Քանի՛ կոյսեր, քանի՛ սիրտեր, քանի՛ մայր,
Կաթնածարաւ մանկան մը պէս անդադար
Քեզ կը կանչեն, արցունքներով անհամար...:

Ո՛վ իմ հողիս, ո՛վ ճամբորդը մութերուն,
Անվերադարձ՝ դուն սըլացի՛ր միշտ հեռուն...:

Ա Ն Կ Ա Ր Ե Լ Ի Ն

Նորէն շրդարչը սուգին
Նետեց Աստուած երկրիս վրայ,
Ա՛խ, սրբոտիս մէջ անձկագին
Ծերուկ արքայ մը կուլայ...:

Ու թագունին դաշնակին
Վրայ կ'արտագրէ անխնայ
Վիշտերը ծեր արքային,
Դաշնակն այսպէս կ'ընէ այ.

— «Բոյնդ են քանդեր, հունիս բոյն,
Ա՛լ թոյն բմպէ՛, հողիս, թո՛յն,
Բեկո՛րդ յետին, հէ՛ք մարդուն...»:

Արձագանդն իր կիսամար
Կ'ըսէ. — Թշուա՛ւ, կետնքդ ա՛լ դուն
Կերտել, քանդել չես կրնար...:

ՄԵՐԺԷ՛, ԲԱՅՑ ՄԻ՛ ԳԹԱՐ

Գուժըդ անէծք մ'է, ո՛վ քոյր,
Որ զօրաւոր է շանթէն,
Վարդերդ ա՛լ ինձ չեն տար բոյր,
Փուշերդ հողիս կը քանդեն:

Գուժի համբոյրդ բաշխէ դուն
Կոյրին, որբին, անուքին,
Մի՛ կարծեր սիրտըս անտուն,
Կի՛ն, մուրիկ չէ իմ հողին:

Հրրաշակերտ մ'իսկ ըլլաս,
Համեստօրէն մօտեցիր,
Թող ըլլայ սիրտդ լուտաս,
Որ ըլլայ սէրըս անծիր:

Կը խեղդեմ սէրը սրտիս
Ու արցունքս ալ աչքիս մէջ,
Բաւ է որ դո՛ւն չի ժրպտիս,
Զերդ ապառաժ մինչեւ վերջ:

Թող կեանքն ըլլայ ինծի թոյն,
Ես ցըմբուր կ'ըմպեմ զայն,
Թո՛ղ ըլլայ սէրըս անբոյն,
Զըստորկանա՛մ ես միայն:

Ո՛ Ի Շ Է

Տէ՛ր, թէ լոյսով իսկ ողողել ուզես զիս՝
Պարգեւելով անապատիս ուխտիս...

Եւ բիւր վէրքէս ուղես բուժել զիս յաւէտ,
Վերականգնել նոր յոյսերով՝ կենսաւէ՛տ,
Լըսէ՛, լըսէ՛.—

Կեանքէն այնքան եմ յոգնած,
Սեղաններէն, ա՛խ, եմ այնքան մերժւած,
Ո՛վ Եհովէ, չոր տերեւին պէս աշնան
Զիս նետեցիր փոսի մը մէջ աննրշան...

Ա՛լ ապրելու տենչըս ի սպա՛ռ մահացաւ,
Զի՛ չունեցայ ա՛խ, ե՛ս, վայրկեան մ'իսկ անցաւ,
Տէ՛ր, խուժէ խուժ ճակտիս պըսակ մը փուչէ
Փշրուհցա՛յ, օգնւթիւնըդ՝ ա՛լ ո՛ւշ է...

Դո՛ւն, տանջանքիս մօտ, ծիծաղով մը զըշխեմ
Չեղնեցիր զիս, իսկ ա՛յժմ ես քեզ՝ կը մերժեմ...

ՈՒՆԱՅՆԻՆ ՄԷՋ...

Ո՛վ ապագայ, երգերս արդեօք թեւիդ տակ
Պիտի պահե՞ն գոյութիւնն ին ընտանակ,
Պիտի ապրի՞ ըզգացումս ալ դարէ դա՛ր,
Թէ պիտ'իջնան ինծի ձուլուած սև հող վար...

Պիտի բռն՞ն օր մը մարդիկ տրտայոյզ .
—Քերթողն անցաւ, թողլով ետին արշալոյս
Արշալոյսին մէջ սոխակները կ'երգեն .
Այդ սոխակներն երգչին անոյ՜ջ երգերն են... :

Եթէ ապրիմ, ընթերցողիս բռն՞ Դուն .
—Աչուդ մ'էր ան, թափառակտն ու անտուն
Իրդ չեն ատնէք, վէրք են բոլոր, սե՛ւ ծաղիկ
Հէ՛ք քերթողին որ չունէր պահ մ'երա՛իկ...

Օ՛, ի՞նչ կ'ըսեմ ապագային ոսկեման,
Քնարս ինձ հետ պիտի իջնէ գերեզման,
Մահուրնէս վերջ՝ թէ արձագանդ իսկ տայ ան
Ունայնին մէջ դարձեալ մընամ պիտ'ունայն:

ԳԻՆ 15 ՂՐՈՒՇ

17444

2013

